

MALMÖ HÖGSKOLA

Lärarytbildningen

Individ och samhälle

Examensarbete

15 högskolepoäng

Samarbete över gränserna

En studie om samverkan mellan studie- och yrkesvägledare och elevvården

Cooperation between borders

A study about cooperation between guidance counsellor and the pupil support

Carolina Tornberg

Studie- och yrkesvägledarexamen

180 poäng

2009-01-15

Examinator: Anders Lovén

Handledare: Frida Wikstrand

SAMMANFATTNING

Min uppsats kommer att handla om studie- och yrkesvägledarens eventuella samarbete inom det elevvårdande arbetet. Anledningen till att jag valt just detta tema är att det finns så litet skrivet om ämnet, men även mitt intresse för eleven som står i centrum för de vuxna på skolan. En studie- och yrkesvägledare arbetar oftast på en skola och vägleder elever inför valet till gymnasiet, samtal och information ingår som en röd tråd i vägledarens arbete. Elevvården är ett samlingsnamn för att ta tillvara och förbättra eleverns psykosociala hälsa och miljö, här återfinns som ständiga medlemmar, skolpsykolog och skolkurator. I elevvården ingår också skolhälsovården med skolsköterska och skolläkare som speciell personal. Jag har intervjuat fem studie- och yrkesvägledare på fem olika grundskolor, i en större och i en mindre stad. Jag har ställt följande huvudfrågor i mitt arbete, de lyder som följer; Vad kan Syv tillföra det elevvårdande arbetet? Hur kan samarbetet se ut? Hur ställer man sig som Syv till det elevvårdande arbetet? Mitt arbete har jag valt att bygga på en kvalitativ metod eftersom jag tycker att det passar ämnet bäst med öppna frågor. Jag har i arbetet försökt att besvara dessa frågor genom att ta del av litteratur som jag tycker har varit relevant för mitt arbete. I mina intervjuer har jag fått ta del av många tankar och olika uppfattningar om hur informanterna ser på sin medverkan inom det elevvårdande arbetet. Engagemangen för eleverna ser olika ut och det beror på de utgångspunkter man har, till exempel att man får reda på det relevanta för vägledningen som sådan till att vara medlem i olika antimobbing team. Jag har kommit fram till att eleverna har en hel del förändringar framför sig som bör bejakas av samtliga relevanta på skolan. Med relevanta menar jag då personal som står i direktkontakt med eleven. Vidare har jag också funnit att det finns engagemang ute på våra skolor att bredda och utveckla det elevvårdande arbetet, även på politisk nivå. Vägledarna kan alltså vara en viktig resurs som finns med i organisationen. Engagemangen ser dock olika ut och det tror jag bland annat beror på personerna bakom yrkesrollerna, hur man tänker och framför allt prioriterar och hur skolan ser ut organisatoriskt, samt vilka resurser de har.

Sökord: Elevvård, kompetens, samarbete, engagemang, resurser

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1	INLEDNING.....	4
2	BAKGRUNDS FAKTA/TIDIGARE FORSKNING	6
2.1	Studie- och yrkesvägledare	7
2.1.1	Elevvården	8
2.1.2	Elevvårdskonferensen	9
	Medicinsk syo	9
	Samverkan	10
3	SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR	11
4	LITTERTURGENOMGÅNG	12
5	METOD.....	16
5.1	Genomförande	17
5.1.1	Reliabilitet och Validitet	18
	5.1.2 Etiska överväganden	18
6	RESULTAT.....	20
	Vad är det elevvårdande arbetet för dig?	21
	Vad kan du som syv tillföra det elevvårdande arbetet?	22
	Hur kan samarbetet se ut?	24
	Vika behov anser du som vägledare finns för att delta i det elevvårdande arbetet?	26
7	SAMMANFATTANDE ANALYS	27
	Vad kan Syv tillföra det elevvårdande arbetet?	27
	Hur kan ett eventuellt samarbete se ut?	28
	Hur ställer sig syv i denna studie till det elevvårdande arbetet?	28
	Slutkommentar	29
8	DISKUSSION	30
	Källförteckning.....	33
	Internetadresser	34

1 INLEDNING

I vårt samhälle är skolan en av de viktigaste platserna för våra barn och ungdomar, de ska växa med sin roll och utvecklas inför framtiden. Det finns en del ungdomar som är i behov av särskilt stöd. Hur det stödet ser ut är mycket olika och beror på, enligt min mening vad eleven är i behov av för hjälp. Av mina erfarenheter vet jag att skolorna skall ha en handlingsplan för hur man hanterar olika stödinsatser. Mitt ämne kommer att handla om hur samarbete kan se ut mellan elevvården och studie- och yrkesvägledare (Syv) inom skolan. Det som bland annat gör mig intresserad av att skriva om detta är frånvaron i litteraturer som behandlar skolan, elevvården och syv integrerat. Det kan till exempel stå att syv-konsulenterna också kan delta i elevvården men att författarna i boken inte väljer att vidare belysa denna kategori och dess inblandning (Arfwedsson och Lundman 1984). Anita Andersson (1986) skriver i sin bok att Syv kan förekomma i det elevvårdande arbetet men att hon inte fördjupar sig i vägledarens inblandning utan det finns i särskilda skrifter. Vilka dessa skrifter är har jag inte lyckats hitta och ingen mer hänvisning finns i boken. Dessutom anser jag att mitt ämne är intressant utifrån den aspekten att det krävs många olika kompetenser som samarbetar kring elevernas välmående och utveckling. (Hälsa, lärande och trygghet Regeringens proposition 2001/02:14). De här är några av anledningarna till att jag valt att skriva om studie- och yrkesvägledare (Syv) och deras eventuella arbete med elevvården. De är, enligt mig själv, inte en mindre viktig del av skolans personal. Yrket syftar till att ta tillvara elevens välbefinnande men också elevens rättigheter till sin skolgång så att den blir så smidig som möjligt (skolverket 2006). Regeringen har beslutat att fr.o.m. den 1 juli 2006 införa förändringar i skolformsförordningarna när det gäller särskilt stöd och åtgärdsprogram. Förändringarna gäller samtliga skolformer och de fristående skolorna. Syftet med detta beslut är att stärka elevens rätt och ange en arbetsprocess som rektor ansvarar för (www.skolverket.se) . Elevvårdskonferensen, som jag i arbetet betecknar Evk, är en del av elevvården och kan förklaras som sammanträden där skolans eventuella åtgärder för eleven diskuteras. På dessa möten kan till exempel lärare, specialpedagoger, skolkuratorer och så vidare vara med. Det förekommer också att eleven själv deltar samt ibland även föräldrar beroende på vad som ventileras och diskuteras.

När det gäller de sociala problemen för eleven kan till exempel konsekvenserna bli att betygen är i fara och därmed elevens skolgång, då kan andra insatser efter behov bli aktuella.

Liknande konstaterar Barn och grundskoleförvaltningen i Hedemora;

Elevhälsan ger en möjlighet till en helhetssyn på både behov och förslag till åtgärd eller insats, vilket är viktigt då till exempel elevers behov av särskilt stöd kan vara komplext (Verksamhetsplan, läsåret 2007-2008 Hedemora kommun s 2).

Det kan bland annat vara sådana här fall man tar upp och diskuterar i Evk och där man också fördelar resurserna för elevens bästa. I dag finns många fler utbildningar och program att välja mellan än till exempel under sjuttio-talet. Detta signalerar för mig att det ställs högre krav på eleven att prestera. Speciellt gäller det elever som vill in på de nationella programmen då de måste ha minst godkänt i alla kärnämnen. Vuxna på grundskolan som valt att arbeta med dessa ungdomar har ett stort och viktigt arbete att ta sig igenom (www.skolverket.se/sb/d/472/a/7051). Här har personalen på grundskolan en viktig uppgift att fånga upp dessa elever och ge dem perspektiv på sin tillvaro. (Lpo 94)

2 BAKGRUNDS FAKTA/TIDIGARE FORSKNING

För att hålla isär begreppen så kommer jag här att presentera vad som tidigare blivit undersökt. En introduktion till hur Syv kan arbeta samt vad elevvården är och det som följer i dess spår som till exempel medicinsk syo och Evk har jag också tagit med. Jag definierar även begreppet samverkan för att det ska bli lättare att förstå vad jag menar.

Det finns egentligen inte speciellt mycket skrivet om just Syv integrerat med elevvård. Detta gör att jag blir än mer motiverad att skriva om mitt ämne som handlar om det eventuella samarbetet mellan Syv och elevvården. Det jag däremot hittar är Syv och dess arbete med inslag av elevvård som en del undersökningar nuddar vid. Per Halldin (2006) har skrivit ett examensarbete där han gjort en undersökning om hur vägledare upplever sitt engagemang i elevvårdsteamet. Han kom bland annat fram till att vägledare inte saknar kompetens för att delta i det elevvårdande arbetet utan att det handlar om att komplettera varandra (sammanfattningen 2006). Det jag vidare har funnit är till exempel skolverkets rapport (1997) där det finns ett kapitel som handlar om det gemensamma ansvaret i skolan. Under rubriken ”Den nya ansvarsfördelningen” berättar författaren att det är staten som ställer upp målen och anger riktlinjerna för skolverksamheten men vidare står det att kommunerna har fått större frihet att ta fram hur verksamheten skall organiseras (Skolverket 1997). Anders Lovén (2000) har i sin rapport utifrån ett elevperspektiv skrivit om möten och förväntningar med vägledare i olika grundskolor. Lovén kommer fram till att behovet är relativt stort för eleverna och att vägledaren finns tillgänglig för olika frågor och att kunna ge relevant information om bland annat gymnasievalet. Åsa Backlund (2007) har skrivit ett examensarbete där hon syftar till att ”Beskriva och analysera det elevvårdande arbetes resurser, organisering och praktik på skolnivå” (arbetets abstract). Här nedan kommer jag att presentera vad Syv bland annat gör. Jag kommer även att förklara vad elevvården och dess delar är för något samt Evk och vad som görs på en sådan.

2.1 Studie- och yrkesvägledare

Yrket härrör från 1900-talets början genom att Syv hjälpte eleverna när de skulle lämna skolorna för att gå ut i det allt mer komplicerade samhället (Lennart Henrysson, 1994). Vidare skriver Henrysson i sin avhandling att yrket handlade om att hjälpa barn och unga i så kallade skolbarnsförmedlingar. Detta kan ha varit en början till att konkretisera yrket och dess betydelse i ett skolsammanhang. Givetvis har det hänt mycket och yrket har, enligt min erfarenhet utvecklats, utökats men också ifrågasatts av politiker. Vägledaryrket kan också beskrivas som ett viktigt och respekterat område inom skolverksamheten men samtidigt som ganska ensamt ”syv är för flertalet en väl etablerad och respekterad men perifer verksamhet i grund- och gymnasieskolorna” (Vem behöver syv? 1991 s13). Eftersom vägledaren är ensam om sin yrkeskategori på skolan och oftast sitter avskilt på sin expedition kan yrket uppfattas och kännas som isolerat, men det beror också på omgivningen och vägledaren själv. Yrket kan delas in i olika kategorier; inom högskolan återfinns Syv till exempel på olika avdelningar för hjälpa elever tillrätta där och då heter det oftast enbart studievägledare. Andra arbetsplatser kan vara på arbetsförmedlingar för att hjälpa unga och vuxna till rätt yrke, det brukar då kallas arbetsvägledare. Det vanligaste är dock att Syv arbetar inom grund- och gymnasieskolan och benämningen är då oftast studie- och yrkesvägledare (Lindh 1988). Planering och upplägg samt prioriteringar av enskilda elevärenden är också viktiga delar som tillhör yrket (Lindh 1988). En annan stor del av Syvs arbete är samtalet i sig och då speciellt vägledningssamtalet. Denna del av arbetet är enligt min erfarenhet ett av huvudverktygen för att eleven skall få den individuella hjälp som behövs. Som vägledare finns i dag en bred arbetsmarknad för yrkesutövandet och flertalet arbetar också inom privat sektor samt övriga delar i offentlig sektor. Fortfarande arbetar dock många inom skolväsendet, förutom grundskolan även gymnasieskolan och de frivilliga skolformerna(www.ams.se). Benämningen på Syv under 1970-talet var syv-konsulent och de fanns till största delen på grundskolorna för att hjälpa elever till vidare studier eller arbete. Studie- och yrkesvägledare finns på skolorna för att informera och undervisa om arbetsliv samt olika utbildningar, val och väljande (Lovén 2000). I arbetet som vägledare är det bra att ha många kontakter med näringslivet och man är oftast ett ansikte utåt för att representera eleven och skolan. En Syv kan till exempel följa med eleven ut på studiebesök vid aktuell gymnasieskola och/eller till en tilltänkt praktikplats. Att vidga perspektiv och lära eleven kunskaper om sig själv genom

samtalen ingår också i en vägledares arbetsuppgifter (Anders Lovén 2000). Till yrket hör också att ha god kontakt med föräldrar och att informera dem om vad som väntar deras barn inför valet genom att anordna föräldramöten inför valtopparna. Att veta hur samhället är uppbyggt och vad som finns att erbjuda, samt olika vägar till yrken och studier ligger också på en vägledares bord att kunna eller åtminstone kunna ta reda på. Med andra ord, en vägledare skall kunna lite om mycket.

2.1.1 Elevvården

Elevvården är ett samlingsnamn där skolhälsovården ingår som en del i det elevvårdande arbetet (Sven Bremberg 1990). Så här definierar Bremberg elevvården "elevhälsans teori och praktik skall syfta till att utveckla, stödja och berika eleverna" (Sven Bremberg 1990 s 16). I 1980-års läroplan (Lgr80) förklarar man elevvården med att först och främst ange rektor som den drivande inom organisationen men också att ansvaret vilar på läraren och då speciellt klassföreståndaren, där denne kan bringa klarhet i om de bakomliggande orsakerna till ett visst beteende och/eller problem hos eleven. För att uppnå detta kan de behöva ha så kallad expertishjälp och här nämns då bland andra skolhälsovård, skolpsykolog, skolkurator samt studie – och yrkesorientering (Anita Andersson 1986). År 1957 användes ordet elevvård som benämning i skolberedningens betänkande och man talade inte från början om just elevvård utan man uttryckte elevvårdande uppgifter (Anita Andersson 1986). I boken beskrivs att skolläkare och skolsköterskor tillhör kategorin särskild elevvårdspersonal. "Den omfattar även skolpsykologer och skolkuratorer, i bland brukar även SYO-konsulenterna räknas hit" (Anita Andersson 1986 s 16).

Det elevvårdande arbetet på en skola innefattar generellt alla på skolan, samt att eleverna får de kunskaper tillhandahållna som skolans mål har satt upp och att personalen samarbetar på alla nivåer för elevens bästa (Lpo 94). Ledare för det elevvårdande arbetet på en grundskola är, som nämnts ovan, rektor. Som pedagogisk ledare har han eller hon det yttersta ansvaret för skolans lokala handlingsplan samt att se till att det elevvårdande arbetet fungerar i sin helhet (Lpo 94).

2.1.2 Elevvårdskonferensen

Denna del i det elevvårdande arbetet brukar förkortas evk och begreppet elevvårdskonferens infördes i 1969-års läroplan. Där visades betydelsen och nödvändigheten av konferensen och dess regelbundenhet.(Anita Andersson 1986). Elevvårdskonferensen tar upp ärenden som inte kan lösas i arbetsenheterna och som rör den enskilde eleven. Dessa konferenser är obligatoriska inom grund- och gymnasieskolan.(Anita Andersson 1986) Under konferensen kan också eleven och dennes föräldrar närvara. De kan tillsammans med elevvårdspersonalen till exempel sammanställa en individuell handlingsplan angående eleven utifrån dennes resurser. Arbetet kan kräva olika kompetensområden givetvis beroende på hur situationen ser ut. Detta utreds och ventileras på en sådan konferens, vilka insatser och åtgärder som skall vidtas.

Medicinsk syv

Som en liten parentes vill jag nämna denna del i elevvården som ingår i skolhälsovården. Varför jag valt att ta med medicinsk syv är därför att här finns lite mer konkret samarbete mellan Syv och elevvården. Denna del är dock strukturerad på ett annat sätt och handlar mer om elevernas fysiska hälsa till skillnad från elevvården som fokuserar på elevernas psykosociala hälsa. Man kan arbeta sida vid sida men även här krävs det ett samarbete med övrig skolpersonal. Huvudpersonerna här är dock skolläkaren och skolsköterskan. Målsättningen med denna del av det elevvårdande arbetet är att underlätta studie- och yrkesvalet för eleven med andra ord, synliggöra och medvetandegöra. Här kan i vissa fall elevvårdsteamet, psykolog och/eller kurator, vara speciella rådgivare (Göta Abrahamsson 1995). Syv får här reda på relevant information om elevers eventuella begränsningar vad gäller olika sjukdomar som till exempel allergier, eksem och så vidare. På så sätt minimeras risken för felplacering till gymnasieskolan men detta även för att kunna ge eleven rätt vägledning (Göta Abrahamsson 1995).

Samverkan

Mitt syfte med detta stycke är att definiera ordet samverkan, vad menas egentligen? Hur kan samverkan se ut? Jag presenterar ordet i sig och hur var och en kan bidra till samverkan. Ordet, som det låter, är egentligen inte svårt att förstå, samverka, att verka samman, att verka tillsammans. Det kan kort sägas, att man arbetar mot samma sak – åsikt - intresse med mera. Det tål ändå att vridas och vändas på lite. Berith Josefsson på socialtjänstavdelningen vid socialstyrelsen har i en skrivelse under projektet "Nationell samverkan" (2007) sammanställt och analyserat ordet samverkan. Josefsson definierar ordet genom att jämföra det med närbesläktade ord såsom samarbete, samordning, tvärprofessionellt arbete till exempel. Vidare skriver hon att "Samverkan - när någon eller några tillför sina specifika resurser och/eller kompetenser till en uppgift som man gemensamt har att genomföra." (Berith Josefsson 2007 s 11). Vilka är då förutsättningarna för att en samverkan skall kunna ske? Här anger Josefsson att struktur, tydlighet, tydlig arbetsledning är en av grunderna till en bra samverkan och att man gemensamt har en förståelse för problemet/uppgiften. Samverkan kan ske både nationellt och lokalt, samverkan finns inom politiken och andra organisationer. Josefsson menar också att förutsättningarna för samverkan kan påverkas av "strukturella olikheter" alltså som jag förstår det, hur en organisation är uppbyggd och hur man arbetar

3 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR

Syftet med detta arbete är att ta reda på om vägledaren kan vara delaktig i det elevvårdande arbetet. Hur kan ett eventuellt samarbete med övrig skolpersonal i så fall se ut? Hur ställer sig Syv till det elevvårdande arbetet och vad kan eventuellt tillföras?

Frågeställningar

- Vad kan syv tillföra det elevvårdande arbetet?
- Hur kan samarbetet mellan olika personalgrupper se ut?
- Hur ställer sig syv i denna studie till det elevvårdande arbetet?

4. LITTERTURGENOMGÅNG

Här tar jag upp den litteratur jag funnit relevant och intressant för arbetets ämne. Elevvård kan kort sammanfattas som vård av eleverna. I boken ”Elevvårdspersonalens roll- en handbok” skriven av Anita Andersson (1986) står det följande;

Elevvård omfattar all verksamhet i skolan som syftar till att främja elevernas kognitiva, fysiska, psykiska och sociala utveckling samt att motverka att svårigheter uppstår hos elever och att ge stöd och hjälp till de elever som av olika skäl har svårigheter i kamratkretsen och skolarbetet. (Anita Andersson 1986 s 15)

Med denna ingång vill jag förmedla att elevvården är omfattande och spänner över stora områden kring eleven som individ. Vad kan hon/han prestera? Hur mår eleven samt hur påverkas eleven av sin närmiljö, och så vidare, det är många frågor att ta hänsyn till. Vidare i boken står det att all verksamhet inom det elevvårdande arbetet leds av rektor men även lärare och då speciellt klassföreståndaren (Anita Andersson 1986). Eftersom de känner sina elever kan de lättare läsa av vilka insatser som eventuellt behövs sättas in. Tillsammans med rektor planerar alltså klassföreståndaren de speciella åtgärder som behövs. Här kan de ibland behöva hjälp utifrån olika yrkeskategorier beroende på vad det gäller och då kan det vara antingen skolkurator eller vägledare (Anita Andersson 1986). Från samma bok har jag tittat lite på läroplanerna utifrån olika årtal och där står en del om hur det är tänkt att elevvården skall bedrivas, framförallt i de äldre läroplanerna. Anita Andersson tar upp elevvården i ett historiskt perspektiv med utdrag från de olika läroplanerna. Från 1962 års läroplan lyfter man fram elevvården som en vid organisation där man inkluderar eleverna själva och föräldrarna. Med detta menas elevernas eget ansvar samt elevernas fritidsverksamhet. Skolpsykologers och skolkuratorers verksamhet växte under 1960- och 1970-talen men också Syv, det verkar som om detta var storhetstiden då man verkligen började satsa på elevvården. Man framhöll alltså elevernas eget ansvar och samarbete med hemmet. Tittar man på läroplanen från 1969 framhåller man än mer elevens eget ansvar och nästan antyder att elevvården vilar på elevens axlar (Anita Andersson 1987).

Elevers egen aktiva medverkan har i detta sammanhang en avgörande betydelse för liksom den samhörighet och den samverkan mellan alla de som deltar i skolarbetet och som är väsentliga villkor för att skolan skall kunna utföra sin uppgift med framgång (Anita Andersson 1987 s 20)

Jämför man med nuvarande läroplan så ser man en viss skillnad i definitionerna om hur elevvården bör bedrivas. Den är inte lika specificerad, utan har mer bredd än de äldre läroplanerna.

Elevers välbefinnande ska engagera alla på skolan, all personal som arbetar tillsammans med elever i behov av särskilt stöd skall uppmärksamma och stötta samt se till att eleven får sina behov tillgodosedda, skolan skall även tillgodose den enskilde elevens välbefinnande i övrigt och att man måste ha en förståelse för varje individ (Lpo 94).

Detta säger naturligtvis inte allt men ändå lite om hur de olika kompetenserna kan tänkas bidra till att hjälpa eleverna i sin utveckling (Lpo 94). Skolan idag är under utveckling av just elevvården och man gör en analys av verksamheten (Anita Andersson 1986)

Arbetet inom arbetsenheterna och i arbetslagen kommer mer och mer igång på skolorna. Skolpsykologen och skolkuratoren kan i dessa sammanhang bidra med kunskaper om hur samarbete, kommunikation, problem – och konfliktlösning sker inom grupper. Läroplanen betonar det ökade behovet av samarbete med skolans personal. (Anita Andersson 1986 s 13)

Anita Andersson beskriver också i sin bok att barn som har en sämre utgångspunkt än andra med en instabil tillvaro behöver mycket hjälp från skolan för att kunna möta samhällets krav. Eftersom dessa ungdomar oftast saknar träning i social samvaro behöver de ett aktivt och medvetet stöd från skolans personal (Andersson 1986). Det finns naturligtvis en del material att hämta från litteraturen men det är ju trots allt våra politiker som har sista ordet. Jag har som ett led i detta även tittat på vad regeringen skriver i fråga om elevvården. Jag kan konstatera att det är mycket fokus på elevvården och hur den skall bedrivas. I regeringens proposition 2001/02:14 som heter ”Hälsa, lärande och trygghet” står det följande:

”Regeringen presenterar i propositionen sin bedömning av elevhälsa som ett eget verksamhetsområde där skolhälsovård, elevvård och specialpedagogiska insatser ingår” (www.regeringen.se)

”Arbetet med elevhälsa förutsätter en hög grad av samverkan mellan skolans olika delar och personalgrupper samt att det finns allsidig kompetens för detta arbete på skolan”

(www.regeringen.se).

Våra politiker menar vidare att elevvården är ett begrepp med flera betydelser och att de insatser lärare och andra på skolan gör för elever med behov av särskilt stöd är av betydelse, bortsett från skolpsykologen och skolkuratoren. En annan instans som har mycket att säga till om när det gäller elevvården är Skolverket. I boken ”Ansvar för skolan, en kommunal utmaning”(1997) som ges ut av ovanstående nämns omsorg och elevvård som mål att sträva efter och mål att uppnå samt uppdrag som skall utföras. Genom att förhindra och/eller förebygga mobbing samt eventuella studieavbrott ges all personal ansvar att uppnå målen för elevens fortsatta välbefinnande och skolarbete (Skolverket 1997). En annan sak att tänka på är hur yrkesrollerna har förändrats över tid med andra ord hur yrkesrollerna i dag har förändrats för att anpassas till att bli kreativare och mer utvecklande. För att kunna uppnå detta i sitt arbete framhålles att olika personliga egenskaper blir allt viktigare, alltså individen bakom yrkesrollen. I denna förändring spelar även attityder och inställningar, intressen samt etik och moral in. Lärande och arbete men också motivationen spelar roll här (Gert Assermark 1998). Utöver baskunskaper bör man ändå ha specialistkunskap inom sitt yrkesområde (Gert Assermark 1998). Författaren menar att omvärlden efterfrågar allt mer individer med både baskunskaper och specialist kunskaper inom sina yrken, alltså att vara generalist (Gert Assermark 1998). I samma bok beskriver man kompetens i ett annat kapitel så här

I likhet med lärararbetslagen är det viktigt att personalen erhåller den kompetensutveckling som behövs för att kunna utföra och ta ansvar för de arbetsuppgifter och befogenheter som delegerats dem (Gert Assermark 1998 s 69)

Dessa olika kompetenser och yrkeskunnande tas tillvara på olika sätt i olika skolor och Henrysson beskriver i sin doktorsavhandling hur en del vägledare på vissa skolor är självskrivna ledamöter på elevvårdskonferenserna. På en del andra skolor är det inte alls aktuellt och då får de som verkligen vill vara med och påverka kämpa för att få en plats. Författaren menar vidare att Evk är en viktig källa till relevant information för Syv i deras arbete. De vägledare som Henrysson intervjuat skulle vilja ha mer insyn i Evk för att få den information som de behöver för att kunna vägleda eleverna på ett effektivt och bra sätt (Lennart Henrysson 1994). I elevvårdspersonalens roll- en handbok står det att Syvofunktionärernas roll också utgör en viktig resurs i det elevvårdande arbetet men att detta inte står med i boken utan behandlas i särskilda servicematerial (Anita Andersson 1986).

Åsa Backlund (2007) har i sin uppsats ett avsnitt där hon konstaterar att det står i skolförordningar och stadgar om hur samverkan bör genomsyra verksamheten i skolan, men att det inte verkar vara så i verkligheten. Författaren har via andra forskningsarbeten tagit del av information som tyder på att det finns ett revirtänkande då det gäller samarbete över yrkesgränserna. Samtidigt har författaren kommit fram till att det inte råder några specifika gränser mellan olika yrkesgruppers elevvårdande insatser (Åsa Backlund 2007). Hur organisationen ser ut och vad som utgör elevvårdspersonalens verksamhet beror bland annat på resursfördelningens struktur. Med detta menas bland annat vilka arbetsuppgifter man har och vilka insatser som skolan är mest i behov av (Anita Andersson 1986). Skolverket har under enheten för tillsyn kommit fram till att arbetsprocessen vad gäller barn i särskilt behov av stöd måste tydliggöras och att verksamheten måste utvärderas löpande för att man skall tillgodose dessa elever på bästa sätt. (www.skolverket.se).

5 METOD

Jag har valt att bygga mitt arbete på kvalitativ metod därför att jag tycker att det passar ämnets karaktär och då menar jag att arbetets karaktär innehar en viss frihet, att jag låtit informanter berätta fritt utifrån mina öppna frågeställningar. Motsatsen till kvalitativa intervjuer är kvantitativa dito, då kan man tänka sig att istället för muntliga undersökningar använda sig av enkäter, observationer utifrån ett kvantitativt arbetssätt och/eller annan data. Fördelen med kvantitativ metod är att man får mer tillförlitliga undersökningar.(Jan Trost 1993,1997) Nackdelen med att använda sig av en kvantitativ metod, som jag ser det, är att man inte får fram nyanser och infallsvinklar lika mycket som med kvalitativa undersökningar. I en kvantitativ uppsats är det mer hårddata och siffror som gäller. Givetvis kan man kombinera dessa båda metoder och få ett större perspektiv på det som ska undersökas men då blir också arbetet mer omfattande. Då mitt val av ämne är att försöka förstå och tolka vad som sägs och att informanterna behöver komma till uttryck och formulera sig bestämde jag att kvalitativ metod är den bästa för denna undersökning. Kvalitativa intervjuer används mer när man ska försöka förstå något.

Om jag däremot är intresserad av att t. e x. försöka förstå människors sätt att resonera eller reagera, eller av att särskilja eller urskilja varierande handlingsmönster, så är en kvalitativ studie rimlig.(Jan Trost 1993,1997 s 15-16)

Eftersom jag intervjuat fem vägledare utgör denna undersökning ingen generell sanning om hur det ligger till med yrkets inblandning i det elevvårdande arbetet som helhet. Det är heller inte tanken från min sida, syftet är just att höra dessa fem vägledare om deras uppfattningar kring mitt ämne som handlar om studie och yrkesvägledarens eventuella samarbete med elevvården då jag anser att ämnet behöver lyftas fram och ventileras.

Genomförande

Jag har intervjuat fem studie- och yrkesvägledare som alla tjänstgör på grundskolor i två olika sydsvenska städer, en mindre och en större. Eftersom jag inte funnit mig vara styrd av en speciell struktur eller ett visst mönster när det gäller val av informanter har dessa valts ut utan någon speciell tanke på vilka det skulle vara, då menar jag att jag inte hade önskemål på till exempel bara män eller bara kvinnor eller en viss ålder och så vidare. Det enda jag ville och visste var att få intervjuvägledare på grundskolor, att antalet bara blev fem berodde på att det var svårt att få tag i informanter. Jag har med hjälp av telefonkatalogen valt ut dessa fem vägledare. Efter att ha ringt runt till flera olika skolor så blev det dessa personer som slutligen ställde upp. Vid kontakten som skedde per telefon har jag sedan presenterat mig själv och mitt syfte med intervjun samt satt en tidsgräns för besöket. De jag intervjuat har alla varit kvinnor. Namnen på informanterna är fingerade och de heter här Åsa, Lisa, Louise, Anna samt Mona. Alla har velat vara anonyma därav har jag inte namngett dem med deras riktiga namn och inte heller städerna eller grundskolorna. De är alla ungefär mellan 35 – 50 år. Gemensamt för dem är att de alla arbetar på större grundskolor men i olika städer, en mindre och en större stad. Deras arbetssätt är dock olika och grundar sig i vilken inställning de har till elevvården och deras betydelse för den. Detta kan bero på att de alla är olika personligheter med olika bakgrund och sätt att se på saker. Jag har använt mig av bandspelare för att lättare kunna fånga upp vad som sägs det vill säga tonfall och det som sägs i det tysta, pauser, suckar och så vidare. Jag har dock bara tagit med det som jag tycker är relevant för ämnet eftersom man alltid pratar lite annat vid sidan om som inte har något med arbetet att göra. Nackdelen med att använda bandspelare, som jag i efterhand har märkt, är att ljudkvaliteten från vissa intervjuer inte är den bästa. Det beror på att en del pratar väldigt tyst men beror också på mig som intervjuledare, hur jag placerat bandspelaren bland annat. Frågorna har varit breda. Mina intervjuer har följt den ordning jag ställt upp dem i, men jag har samtidigt formulerat om dem i de fall informanten inte förstod frågan. På så vis kan man säga att intervjuguiden har följt en viss standardisering med inslag av låg grad standardisering. Däremot har frågorna varit ostrukturerade det vill säga, de intervjuade har inte haft fasta svarsalternativ att rätta sig efter utan svaren har varit öppna och reflekterande (Jan Trost 1993,1997). Svaren har tenderat att tangera varandra jag har då valt att ta med det mest relevanta. Några intervjuer med kuratorer

hade givit arbetet andra infallsvinklar och perspektiv men då jag insåg att det skulle bli för omfattande så valde jag att begränsa mig till enbart studie – och yrkesvägledare.

5.1.1 Reliabilitet och Validitet

Jag har tagit del av information via www.intervoice.se sökord: validitet/reliabilitet och där står följande; ”Validitet och Reliabilitet i studier med kvalitativ inriktning handlar om att kunna beskriva att man har samlat in och bearbetat data på ett systematiskt och hederligt sätt” (Gunnarsson 2002).

Vad gäller arbetets trovärdighet (inre validitet), är det mindre lätt att bedöma eftersom jag har gjort en kvalitativ studie där informanterna har fått svara fritt på mina frågor. Utifrån vad de har svarat och eftersom det har varit deras åsikter får man väl säga att validiteten är god utifrån vad som blivit sagt. Detta förutsätter dock att informanterna har tolkat mina frågor på det sättet jag har önskat. Jag har dock efter varje fråga förvissat mig om att de förstått och i de fall de inte gjort det har jag utvecklat mina frågor. Beträffande pålitligheten i min mätning (insamling av data) så kan jag tycka att den så god den kan bli med tanke på att informanterna har svarat på mina frågor efter vad de tycker. Jag kunde dock ha nyanserat och vinklat frågorna annorlunda för högre reliabilitet, alltså att inhämtad data kunde ha haft en högre grad av pålitlighet. Utifrån det jag ändå har samlat in och fått tycker jag att rimligheten i min mätning är god.

5.1.2 Etiska överväganden

De jag intervjuade fick utförligt reda på syftet med mina frågor och vad de skulle användas till. Vidare informerade jag utförligt om vad arbetet skulle handla om och de hade inga invändningar utan tvärt om så tyckte de att ämnet var intressant och viktigt. Av dessa anledningar finns ingen grund till att tro att arbetet med tillhörande intervjuer på något sätt skulle ha skadat informanterna. Detta arbete kan tvärt om, med fördel, användas som underlag till vidare forskning av bland annat studie- och yrkesvägledare och/eller annan personal som arbetar inom skolans område. Arbetet kan också vara värdefull läsning för dem som har intresse av elevvårdande insatser rent allmänt. Arbetet bör läsas i sin helhet och med ett öppet

sinne. För den som vill veta mer råder jag att läsa vidare i de källhänvisningar som finns. Jag har inte lämnat ut några som helst personuppgifter av informanterna eftersom de ville vara anonyma efter att ha diskuterat med mig om hur vi skulle ha det. Vidare förekom ingen diskussion om i vilken utsträckning de intervjuade skulle få tillgång till arbetet i färdig form och inga sådana önsknings påtalades heller. (källa: forsknings etiska principer inom humanistisk samhällsvetenskaplig forskning)

6 RESULTAT

I denna del presenterar jag vad som kommit fram under mina intervjuer. Synvinklar samt tankar kring vad elevvården betyder och är för vägledarna och i vilken utsträckning de samarbetar med dito. Jag fick fram att man tillhör konstellationer som nuddar vid begreppet elevvård men man är inte riktigt säker på att det kan betecknas som det. Gemensamma nämnare dock för alla fem jag intervjuat är att elevvården är en oerhört viktig och betydelsefull del av skolans verksamhet. Det jag också fått erfara är att det inte bara är vägledarnas inställning till sitt arbete via elevvården utan även hur organisationen är uppbyggd, med andra ord, skolans inställning till syv-verksamheten och elevvården och omvänt. Mina resultat presenteras utifrån frågorna som följer här nedan.

Frågor jag ställt till vägledarna är som följer:

- Vad är det elevvårdande arbetet för dig?
  - frågan ställs i syfte att få en bred och allmän uppfattning
- Vad kan syv tillföra det elevvårdande arbetet?
  - frågan ställs i syfte att få fördjupade reflektioner och infallsvinklar
- Hur kan samarbetet se ut?
  - frågan ställs i syfte att få ett konkret samband med verkligheten
- Vilka behov anser du som vägledare finns för att delta i det elevvårdande arbetet?
  - frågan ställs i syfte att få ett fortsatt vidgat perspektiv

Vad är det elevvårdande arbetet för dig?

Lisa som arbetar på en av grundskolorna jag besökte anser att hela det elevvårdande arbetet handlar om allt runt eleven och dennes gestalt, hur eleven mår ”det är jätteviktigt med en väl uppbyggd elevvård” Ett annat sätt att svara på frågan är att tala om hur den organisation man jobbar i är uppbyggd för att kunna förstå bakgrunden, samt vilka uppdrag som vägledaren har i denna. För Åsa är det elevvårdande arbetet det som ligger på skrivbordet för dagen. Hon sitter med i ett elevhälsoteam, som man kallar det på hennes skola och det elevvårdande arbetet för henne är det som dyker upp på agendan i deras grupp på veckomötena som de har en gång per vecka. Det elevvårdande arbetet handlar rent konkret, för henne i hennes yrkesroll, om elever som på något sätt har problem i skolan, hemma eller båda delarna eller något annat

elever som på ett eller annat sätt inte klarar av sin skolgång, stökiga, utåtagerande, skoltrötta eller har problem hemma eller vad det nu kan vara som behöver någon annan typ av skolgång än just att vara i skolan

Louise berättar att hon har svårt för att svara på frågan då hon omges av sekretess och menar att hon inte vet saker som de andra i elevvårdsteamet vet. Louise menar att hon får reda på det hon behöver om eleven när det gäller placeringen vid praktik/prao. Det är denna grundläggande information hon mest behöver för att leda eleverna på rätt spår. Det finns ändå en rödtråd som sammanlänkar de olika kompetenserna, när till exempel en elev har det jobbigt på ett eller annat sätt, det kan då gälla problem med sig själv, socialt eller ett skolproblem och som då kan behöva anpassad studiegång. Anna menar att hon får reda på det som är relevant för henne som studie – och yrkesvägledare att veta

Det som är viktigast för mig är om det är elever som jag ska hjälpa till praktik, då behöver jag ju veta om det är en kille eller tjej som inte varit dum vid barn eller så om praktikplatsen är på ett dagis...

Samarbete med elevvården tycker, som jag skrivit tidigare, de flesta är viktigt men som en annan vägledare säger så tillhör hon inte det elevvårdande teamet. Anna förklarar att skolan

som hon är på egentligen är tre skolor där särskolan och en träningskola under annan organisation huserar. Träningskolan är för elever med svårare handikapp så kallad multihandikapp. Därför finns redan många elevvårdande resurser i form av skolpsykolog och skolkurator för att nämna några. Anna har uppdrag i alla tre skolorna ”så det gör att jag egentligen tjänstgör på tre olika skolor och varje skola ser väldigt olika ut”. Det är viktigt för henne att veta hur eleven mår, vilket hon kommer fram till i sina samtal där hon kan avgöra om hon skall konsultera kuratorn eller inte. På sin arbetsplats är vägledaren mer en pedagogisk resurs än elevvårdsfrämjare och tillhör alltså inte elevvårdsteamet. Hon sitter dock med på möten emellanåt.

Mona definierar elevvårdsarbetet som att skaffa extra praktik till eleverna

Eller att det skall kopplas in barnpsyk eller något annat problem, så att det diskuteras och sedan går det då tillbaka till den lärare som är ansvarig så det där teamet tillhör ju jag.

En stor fördel är att vägledaren känner de elever som går i nian och att det oftast är där Syv kommer in i bilden och då gäller det återigen anskaffning av eventuell praktik, så kallad anpassad studiegång för de elever som av någon anledning inte orkar eller helt enkelt klarar av att vara i skolan och bedriva studier på heltid. Några av de jag intervjuat säger att det nog är viktigt för eleverna att bli sedd och därmed bekräftad. Flera jag intervjuat säger just detta att det är viktigt för eleverna att kunna ha den möjligheten att komma ut på praktik och därmed växa i sin självkänsla och känna att de klarar av att arbeta och så vidare. Sedan kan de komma tillbaka till skolan och känna sig mer motiverade och starkare.

Vad kan du som syv tillföra det elevvårdande arbetet?

En av de huvudsakliga uppgifterna för att hjälpa elever som på ett eller annat sätt hamnat snett i tillvaron är enligt vägledarna att den anpassade studiegången och däribland praktiken är en viktig del som de bidrar med. Åsa menar att det inte finns någon annan på skolan som har just de kontakterna med näringslivet som krävs. Hon menar att den insynen hon har på olika arbetsplatser är värt mycket i jakten på praktikplatser för eleverna.

Merparten av informanterna åberopar också kontakter med näringslivet och olika utbildningar, praktikplatser och så vidare. Till exempel kan arbetet innebära att vägledaren tar ut eleverna på olika studiebesök, för att visa att det finns andra möjligheter till studier och

arbete i form av interna utbildningar som till exempel KY och andra mer privata aktörer på arbetsmarknaden. Detta för att det inte nödvändigtvis måste vara på ett sätt utan att man kan gå olika vägar, helt enkelt att hjälpa eleverna att vidga sina perspektiv. Mona berättar att hon kan skaffa fram en form av praktik istället för den traditionella skolgången för att kunna se elevens kapacitet utifrån elevens drömmar och mål. Detta för att eleverna ska kunna få växa som individer på ett annat sätt om det inte fungerar i traditionell klassrumsundervisning. Syftet med denna åtgärd är att stärka elevens självförtroende i annat än just skolarbetet.

Elever med risk för ofullständiga betyg är en annan problematik som kan förekomma om eleven till exempel väljer att plocka bort ett ämne eller två. Detta framkommer i intervjun med Lisa

Jag tror att man kan tillföra mycket, just det här att sätta upp mål för eleverna, det finns ju elever som kanske plockar bort ämnen utan att tänka sig för kanske men vad får det för konsekvenser? Så där har vi ju en stor och viktig roll ju att gå in och tala om att de här konsekvenserna blir det.

Mona förklarar att har man ett socialt problem till exempel att ha det jobbigt hemma så påverkar det på ett eller annat sätt prestationsförmåga. Mona förklarar vidare sin speciella kompetens med att hon känner eleverna på ett annat sätt och tror att detta gynnar dem, att hon ser dem ur ett annat perspektiv. Till exempel så har skolsköterskan den medicinska biten och kuratorn den ännu djupare delen med verkliga problem

medan jag kan se att eleven är duktig på andra bitar till exempel betygsdelen, att plocka fram de egenskaper som jag har sett hos eleven.

Vägledarna menar att det finns ett stort behov från elevernas sida att få prata utan att det nödvändigtvis måste vara ett problem och de säger att just vägledaren är en sådan ventilation där de känner att de kan komma in, givetvis under strukturerade former, och prata om exempelvis senaste mobilen, kärlek, relationer och framtidsdrömmar. Vägledarna själva tror att det nog inte känns lika laddat att gå till dem som att gå till kuratorn. Det är just detta bland annat som vägledarna menar att de kan tillföra elevvården, att få eleven att ventileras fritt och på så sätt få fram styrkor och inneboende resurser och på så sätt kan vägledaren peppa eleverna till motivation i skolarbetet.

Åsa berättar till exempel att hon har till uppgift att också upprätta individuella handlingsplaner med berörda elever inför diskussionen om de ska ha praktik och vad de kan

tänka sig att göra, samt hur länge och hur många dagar i veckan de kan tänka sig praktik. Samtalet verkar vara en mycket viktig och central del för vägledaren och eleverna och här kan vägledaren läsa av och analysera eleven, där det kommer fram många intressanta diskussioner. Det verkar handla mycket om motivationsarbete, och att genom samtalen få eleven att växa som individ. Lisa säger följande;

Att ha ett samtal med mig med vad de har för tankar om sin framtid att få vägledning helt enkelt att försöka få dem att se mål framåt.

Louise har en lite snävare syn på sin roll som elevvårdare, hon säger att det beror på varje elevs speciella situation men att hon slussar vidare till kuratorn direkt. Louise verkar hålla strikt på sin roll som vägledare och vill inte gå över gränsen.

Hur kan samarbetet se ut?

Louise ingår inte i elevvårdsteamet medan till exempel Mona har en helt annan tillgång till eleverna, så spännvidden är ganska stor. Till en viss del beror detta på hur organisationen är uppbyggd. De som inte ingår har ändå en slags delaktighet och många tankar och åsikter kring det elevvårdande arbetet. På en del skolor finns andra elevvårdskonstellationer där vägledaren ingår och där de bedriver organiserat elevvårdsarbete. På en skola kallar sig denna konstellation för specgrupp (specialgrupp). De träffas en gång i veckan och där de bedriver en slags elevvård och man anknyter till en speciell resursgrupp bestående av speciallärare och skolkurator för att få den information de behöver. På en annan skola finns elevstödsteamet EST där vägledaren ingår. Att ge eleverna framtidsperspektiv är ett sätt att samarbeta med elevvården menar Anna, att visa på att det finns något spännande att se fram emot, att visa på olika alternativ som till exempel att de som behöver kan få extra undervisning. Åsa, har även ett bra samarbete med kurator där de har gjort en uppdelning mellan sig att om en elev är underkänd i tre ämnen tar kuratorn de eleverna men är de underkända i fler än tre ämnen tar dessa elever. Detta eftersom vägledaren sitter inne med mest resurser och kunskaper om betygskriterier och annan information kring gymnasievalet.

Då har vi ett samarbete där och kallar då eleverna redan i sjuan och åttan och går igenom varje unge på elevvårdskonferensen betygsmässigt var de står och då ligger det på mitt

bord att kalla de elever som vi ser barkar åt fanders och det kan ju vara så att kallar jag "Kim Johansson" till exempel och denne då kanske har IG i sju ämnen så nog fasen beror det på någonting va och då kan det ju under samtalets gång komma fram sådana saker som att man har problem hemma eller ett missbruk eller något sådant och då känner jag ju liksom att detta är ju inte min grej då får jag ju in med den eleven till kuratorn, men gränsen är hårfin och många gånger får man vakta sin tunga när det gäller att ge råd och stöd.

Åsa menar att det är oundvikligt att tacklas med sociala problem genom samtalen. Vidare berättar Åsa att hon sitter med i ett mobbingteam på sin skola och där bidrar med sin kompetens som Syv. Hon har även samarbete med en lärare till en sjätteklass där Åsa undervisar och samtalar om olika yrken och vad olika yrken betyder, vad man gör och så vidare.

Ett annat scenario står Louise för som har ett visst samarbete med skolsköterskan inför praon med åttorna där vägledaren garderar sig inför gymnasievalet i nian om det är någon som behöver extra resurser på grund av allergier eller andra sjukdomar som kan utgöra ett hinder i den dagliga tillvaron för eleven, Louise säger "det är inte alltid eleverna berättar sådant". Praktiken måste anpassas till eleven och till det ställe som eleven skall vara på alltså rätt man på rätt plats. Louise berättar att hon även har en dialog med kuratorn om eleven även om det största samarbetet på hennes skola sker via skolsköterskan. På denna skola finns även särskoleelever vilket utgör ett visst samarbete även med skolpsykologen. En annan variant av samarbete är vad som kommer fram via elevvårdskonferenserna, om det är någon elev som är utåtagerande och allmänt stökig där studierna är i fara, då kan vägledaren kalla till möte med berörd elev och dennes föräldrar för att diskutera annan skolform eller liknande. Det kan till exempel gälla praktik en viss tid för att eleven ska komma ifrån studierna ett tag och få testa sina kunskaper på annat sätt. Åsa pratar om att ge eleverna framtidsperspektiv och att man har något spännande för eleverna, att erbjuda olika alternativ, att visa på att allt inte är som de kanske tror genom att ge dem vidgade perspektiv på valet inför gymnasiet, och givetvis struktur på informationen

så kan det vara skönt att veta att det är där jag ska vara och detta jag ska göra, jag är också mån att tala om att alla inte behöver gå den här vägen.

Mona säger i sin intervju att hon inte tillhör något speciellt team utan går själv runt till de olika teamen och har möte med dem om elever som kräver lite mer resurser och får på så sätt relevant information för att kunna bedriva rätt vägledning gentemot dem.

och det gäller att man är ute och med lärarna, det tycker jag är den svåraste biten – att komma in för man är ensam som Syv.

Lisa berättar för mig att de har olika resursteam på deras skola där hon ingår i något som kallas ”specgrupp”. Lisa säger vidare att här arbetar hon tillsammans med speciallärarna ”Vi har ju också en form av elevvård vi diskuterar alla elever som har problem och sen kan man då boka att – ja du kanske ska prata med mig”

Vika behov anser du som vägledare finns för att delta i det elevvårdande arbetet?

De jag intervjuat tycker alla att det finns behov för att som syv delta i det elevvårdande arbetet. Åsa visar var hon står när hon säger ”behoven är stora” och hon menar vidare att det är viktigt för Syv att få den slags information om eleverna för att vägleda på ett adekvat sätt. En av vägledarna, Lisa, hänvisar till att kunna bidra med att sätta upp mål för eleverna. Hon pratar om att det kan finnas elever som plockar bort ämnen för att komma undan lättare utan att tänka sig för och då kan vägledaren med sin kompetens tala om för eleven vad det får för efterräkningar ”så där har vi ju en stor och viktig roll att gå in och tala om vad konsekvenserna kan bli av det”. Louise säger att hon känner att hon inte kan bidra mycket till den sociala processen ”men den betygsmässiga biten kan jag tillföra, nät det gäller godkänt, icke godkänt, att informera eleven”.

Behoven som kommit fram från samtliga vägledare är ju samtalet, hur sedan samtalet är uppbyggt det spelar mindre roll för eleven, hur samtalet byggs upp är mellan vägledare och elev, Mona uttrycker det så här;

egentligen är det ju syvsamtal och behovet stort för eleverna att få dessa samtal...
samtalen har blivit så djupa man är ju ingen kurator eller psykolog så viktigt att forsla vidare vid djupare situation.

Vidare säger Anna att behoven av att delta i det elevvårdande arbetet är stora till exempel tar hon upp att om eleverna har tråkiga attityder så är det bra att veta bakomliggande orsaker

annars kan man lätt döma ut en elev för att vara allmänt omöjlig men vet man orsaken till beteendet blir eleven och dennes problem lättare att hantera och därmed hjälpa.

7 SAMMANFATTANDE ANALYS

I mitt arbete, som handlar om Syvs eventuella samarbete med elevvården, har jag en del frågeställningar att besvara. I denna del ska jag försöka göra detta genom att ställa frågorna igen och en efter en gå igenom vad jag hitintills kommit fram till, både genom teorin samt mina resultat. Jag har intervjuat fem studie- och yrkesvägledare, alla kvinnor på olika grundskolor i Skåne. Jag har fått många olika svar men också svar som strålat samman för de olika fem informanterna. Det som varit gemensamt är just engagemanget för elevernas välmående och utveckling som individer för att klara skolan så bra som möjligt.

Vad kan Syv tillföra det elevvårdande arbetet?

Ett av Syvs ansvar för elever med särskilda behov är praktiken eller den så kallade anpassade studiegången. Det som bland annat framkom i mina intervjuer är att de som arbetar med ungdomar i särskolan har mer på sitt bord när det gäller insatser för eleverna. Även mer samarbete med kurator och/eller psykolog förekom. Barn och ungdomar som är i behov av mer stöd än andra behöver mycket mer insatser av olika yrkeskompetenser. Här relaterar jag till det Regeringen skriver i sin preposition "Hälsa, lärande och trygghet"(www.regeringen.se) om vikten av att olika yrkeskompetenser samarbetar. Även det Anita Andersson (1986) nämner om barn som har sämre förutsättningar att klara sig i skolan och kräver fler insatser. De flesta av de jag intervjuat berättar att just praktiken är en viktig åtgärd Syv kan erbjuda eleverna. Anita Andersson (1986) skriver vidare att det är rektor och klassföreståndare som tillsammans sammankallar Evk för varje enskild elev. Där går de igenom vilka insatser som just en viss elev skall ha. Det kan då vara att en elev är skoltrött av olika anledningar. Då kanske eleven kan vara i skolan ett par dagar och resten av dagarna ute på praktik. Vidare får jag i mina intervjuer reda på att samtalen är viktiga för att komma nära eleven. Hur fördjupade samtalen blir beror delvis på vägledaren som person. Ingen av de jag intervjuade försöker

göra det kuratorn skall göra men arbetsstilarna lutar till och från det kurativa. Den gemensamma åsikten för de jag intervjuade är att samtalen dock inte får bli för kurativa, där menar de har man ett stort ansvar. Ansvaret grundar sig på att se till att inte gå in på en bit man inte är utbildad för och därmed inte har resurser till. Denna uppmärksamhet kan också vara viktig för eleverna, att de får den hjälp de behöver av rätt person. Det handlar om vilka prioriteringar man gör i sitt arbete och vad man tycker är viktigast, alltså hur vägledaren rangordnar de viktiga komponenterna i arbetet, praktik, samtal eller information. Gert Assermark (1998) skriver i sin bok om förändring över tid när det gäller yrkesrollerna och han menar att komponenter som attityder, moral och etik är avgörande för hur man i sin yrkesroll kan bli mer kreativ och därmed utvecklas.

Hur kan ett eventuellt samarbete se ut?

Samarabetet mellan Syv och elevvården kan se ut på många olika sätt beroende på vad eleven behöver i sin dagliga tillvaro. Det framkom under mina intervjuer att man har olika konstellationer på olika skolor när det gäller elevvårdande insatser. Dessa grupperingar kan heta olika saker men det är alltid fokus på elevens utveckling och hälsa. Att ha en gemensam förståelse för eleverna på skolan är avgörande för en bra samverkan (Berith Josefsson, socialstyrelsen 2007). I en bok jag nämner i arbetet som handlar om den medicinska syon finns ett visst samarbete med skolsköterskan och skolläkaren. De två utgör skolhälsovården som i sig är en del av det elevvårdande arbetet, här kan Syv få reda på viktiga saker kring eleverna. Det kan till exempel gälla elever som har allergier av olika slag och därför inte kan gå de program de tänkt på gymnasiet. Det är då Syvs ansvar att undersöka alternativa program och placera eleven rätt. Detta jämfört med vad som står i läroplanerna från 1960-talet om vad var och en bör bidra med, alltså mer specifikt samarbete.

Hur ställer sig syv i denna studie till det elevvårdande arbetet?

En av de vägledare jag intervjuade menade att hon inte fick reda på så mycket kring eleverna på grund av tystnadsplikten då det diskuterades eventuella åtgärder i Evk. Hon fick reda på det hon behövde veta för att kunna genomföra sin vägledning och med detta var hon nöjd. Som jag tidigare nämnt i arbetet beror detta på hur skolan som organisation ser ut och vad som prioriteras och hur resurserna fördelas. Det är ett ständigt utvecklingsarbete som bör utvärderas konitnuerligt för att insatserna skall bli tydligare gentemot barn med särskilda

behov enligt skolverket i sin rapport om arbetsprocessen inom elevvården (www.skolverket.se). Vidare menar Lennart Henrysson (1994) i sin avhandling att Evk är en viktig källa till relevant information för vägledare. Informanterna tyckte annars överlag att elevvården är viktig men att det ibland var svårt att hitta gränsen mellan terapi och vägledning i samtalen. De menade att de fick vara mycket uppmärksamma så att de inte gled in på för djupa samtal som de inte har utbildning för.

Slutkommentar

Att det ser olika ut på olika skolor beror på hur skolan som organisation prioriterar de elevvårdande insatserna samt hur arbetsledningen fungerar. Här gäller också personen bakom yrket som rektor det vill säga attityder samt etik och moral. Under 1960-1970 talen verkar det ha varit mer decentraliserat när det gäller fördelning av olika insatser på skolorna. Det gick med andra ord att utläsa en mer tydlighet i dåvarande läroplaner. Tydliga specificerade insatser finns även i dag men på vissa skolor kan man uppfatta den elevvårdande organisationen mer centraliserad. Elevvårdens öde ligger i politikernas händer som i sin tur delegerar vidare till rektorerna ute på skolorna. Detta i sin tur är varken konstigt eller fel. Men en annorlunda fördelning av ansvaret hos de olika yrkeskompetenserna hade gett mer inflytande hos skolpersonalen. Dagens läroplan ser mer centraliserad ut än de äldre. Bredd kontra specifika insatser verkar vara dagens melodi. Skolan idag är fortfarande något gammalmodig när det gäller arbetsmetoder. Målet borde vara mer ansvarsfördelning vilket förutsätter än mer samverkan mellan de olika yrkesgrupperna och dess kompetenser.

8. DISKUSSION

Vad har egentligen kommit fram ur arbetet? Det jag uppfattar är att i de flesta stadgar och förordningar samt från regeringens sida åberopas en mångsidig helhet i samarbetet. Denna helhet bör då finnas mellan olika yrken för att kunna hjälpa elever som är i behov av särskilt stöd. Men verkligheten verkar inte riktigt vara sådan. Den känslan fick jag efter att ha läst igenom mina intervjuer, nämligen att vi inte är där än. Åsa Backlund (2007) skriver i sin avhandling att det inte verkar råda några särskilda gränser mellan olika elevvårdande grupperingar, med andra ord kan det upplevas som lite flytande. Det finns alltså fortfarande enligt min mening en liten osäkerhet i vad en vägledare skall göra alternativt inte göra. Av den anledningen tycker jag att de äldre läroplanerna var bättre, mer specifika och tydliga med de olika uppdragen. Jag vill associera samverkan till en stor olycksplats där var och en är i behov av hjälp på olika sätt. Hit kommer räddningstjänsten; ambulans, läkare, polis och brandkår. Alla med helt olika yrkesroller och kunnande, men med ett gemensamt mål att stötta och hjälpa de drabbade. Att ha ett gemensamt mål samt en gemensam förståelse för arbetets värde, för de som det gäller (Berith Josefsson 2007).

Mina funderingar kretsar kring skolpersonalen som står i direktkontakt med eleverna, lärarna, kuratorn, skolsköterskan samt studie- och yrkesvägledaren för att nämna några. Det är inte för mycket begärt att personal inom skolan skall ha den förståelsen gemensamt för eleverna, det är deras framtid det handlar om och inte de vuxnas. Vilka som är behoven ser naturligtvis mycket olika ut, vilka insatser skall sättas in? Vilka kompetenser krävs för just denna elev? Det är dessa frågor man bland andra tar upp i Evk. Vidare kommer jag fram till att elevvård betyder olika saker för olika personer. Syv kan bidra som en vidare resurs när de sociala problemens konsekvenser gör att skolarbetet kan vara i fara för eleven. Detta resonemang kopplar jag till Syv som inte är utbildad att vara kurativ elevvårdare men som ändå bedriver en viss elevvård utefter sina förutsättningar och kompetenser. Det som jag uppfattar som en röd tråd i vad jag kommit fram till om varför det är som det är ute på våra skolor är personen bakom yrkesrollen. Då menar jag inte bara Syv utan även rektor och alla andra inblandade ute på skolan som deltar i det elevvårdande arbetet. Detta kontra vilka möjligheter man har inom organisationen bidrar till hur resultatet blir.

Med detta resonemang vill jag förmedla att samverkan bör ske på precis alla nivåer. Hur mycket en lärare eller Syv än samverkar med skolan har i mina ögon ingen betydelse, om inte samverkan finns mellan regering, kommun och därefter skolan. Alla instanser måste sammanlänka för att sprida ringar på vattnet och man måste våga lämna över mer ansvar nedåt alltså decentralisera mera. Gert Assermark (1998) skriver att alla yrkesspecifika detaljer och yrkesspecifikt kunnande där personerna bakom dessa yrken bidrar med sin kompetens mot samma mål: att hjälpa elever i behov av särskilt stöd är viktigt. Givetvis ska insatserna hamna rätt och rätt i tid, en vägledare ska ta hand om elevens skolgång och kuratorn om elevens psykosociala hälsa samt sjuksköterskan den fysiska biten. Det jag dock menar med detta är att dessa komponenter har en tendens att gå in i varandra. Därför anser jag att ett samarbete är oundvikligt av bland annat den anledningen. Olika kompetenser, alla värda lika mycket på olika sätt utgör således den helhet som krävs för att komma framåt i utvecklingsarbetet med och för eleverna. Jag är optimistisk inför den tanken att det kan finnas samarbete sett utifrån skolans egna mål och möjligheter. Jag är dock kritisk till att läroplanen som den ser ut idag (Lpo 94) är så luddigt beskriven att den enligt mitt tycke är svårtolkad. Varför den är det har jag inget bra svar på men en teori jag har är att det skall smälta samman till en helhet och det blir då svårt att författa tydliga delegeringar och forma målen ut efter dem. Visst skall läroplanen återge det samarbete som bör finnas inom skolan, men det kunde stå lite mer specifikt kring just elevvården och Syv.

Som jag ser det så är vägledaren med lite överallt och deltar där hon behövs. I dag finns det många vägar till utbildning och för en del betyder det stora krav på att prestera för att komma in på sin drömutbildning, ett annat scenario är att eleven inte har någon drömutbildning utan måste kämpa för att överhuvudtaget ta sig in i gymnasiet. Våra ungdomar som står inför dessa krav och val har det inte alltid lätt att på egen hand sortera, reda ut, vända och vrida på olika begrepp och sig själva. Man kan tänka sig att elevernas behov av att prata med en studie- och yrkesvägledare kan vara en bra början till återhämtning om eleven har problem. Här menar jag att vägledare tillsammans med eleven kan hjälpa till att avdramatisera problemet som eleven kanske gjort alldeles för stort på grund av dålig självkänsla och självkänedom. Det kanske räcker med dessa samtal hos vägledaren, då menar jag att samtalskraft i sig kan vara helande och det som eleven just då behöver för att kunna gå vidare med sig själv. Är problemen mer av det tunga gardet så förmedlar vägledaren vidare till skolans kurator eller skolsköterska beroende på problemets karaktär. Denna vidareförmedling är i sig ett samarbete mellan olika kompetenser. Man kan naturligtvis också ställa sig frågan, vad menar man med

samarbete, kan det se ut på många sätt? Det finns olika sätt att samarbeta på det gäller bara att fånga sättet och uppmärksamma det. Hur man samarbetar kan alltså vara en attityd fråga och skiftar med personen bakom yrket, då menar jag vilka preferenser man har och vad man prioriterar i sitt arbete som vägledare. Kanske är det ändå så att det inte finns något specifikt gällande vad som är elevvård, utan allt som främjar eleven till att må bra från personal som är involverad i elevens utveckling räknas som elevvårdande insatser. Ordet elevvård talar för sig själv; *vård om eleverna*. För att bedriva en bra elevvård krävs en helhet genom en samlad kompetens för att kunna se eleven och hjälpa denne till bättre förutsättningar och att kunna känna sig stark, omtyckt och framför allt duglig i sin tillvaro.

Källförteckning

Andersson, Anita (1986) *Elevvårdspersonalens roll – samverkan inom elevvården* Stockholm Liber utbildningsförlaget

Abrahamsson, Göta (1995) *Vad kan skolan göra för elever med medicinska handikapp?* SIH läromedel, nya tryckeriet, Lycksele

Assermark, Gert (1998) *Arbetslag i skolan* Stockholm liber AB

Arfwedson, Gerhard (1984) *Skolpersonal och skolkoder* Liber utbildningsförlaget

Bremberg, Sven (1990) *Elevhälsans teori och praktik* Studentlitteratur, Lund

Backlund, Åsa (2007) *Elevvård i grundskolan – Resurser organisering och praktik* Uppsats i socialt arbete Stockholms Universitet

Halldin, Per *Elevvårdsteam - Ur ett vägledarperspektiv* (Examensarbete Syv utbildningen2006)

Henrysson, Lennart (1994) *Elevers och skolpersonals uppfattningar av studie- och yrkes och arbetslivsorientering på några högstadieskolor* Almqvist och Wiksell, Akademisk avhandling

Lovén, Anders (2000) *Kvalet inför valet – om elevers förväntningar och möten med vägledare i grundskolan* Lärarhögskolan Malmö

Lindh, Gunnel (1988) *Vägledningsboken* Studentlitteratur

Lpo 94 Utbildningsdepartementet

Skolverket (1997), *Ansvar för skolan – en kommunal utmaning* Stockholm liber distribution

Skolöverstyrelsen (1991) *Vem behöver syo? Syofunktionen och syofunktionärers uppgifter vid några grundskolor, gymnasieskolor och uppföljningsenheter*

Trost, Jan (1993,1997) *Kvalitativa intervjuer* Studentlitteratur

Internetadresser

www.skolverket.se/sb/d/472/a/7051 hämtat den 2008-07-01 kl 12:48

<http://www.infovoice.se/fou/bok/10000035.htm> *validitet och reliabilitet* sidan uppdaterad 2003-03-13, hämtad 2008-12-05

www.regeringen.se Regeringens proposition 2001/02:14 *Hälsa. Lärande och trygghet* hämtad 2008-12-05

www.regringen.se Regeringens betänkande SOU 2000:19 *Från dubbla spår till elevhälsa* hämtad 2008-12-05

www.google.se sökord elevhälsa, elevvård, samverkan, hämtad 2008-12-10

<http://www.vr.se/download/18.668745410b37070528800029/HS%5B1%5D.pdf> *forsknings etiska principer inom humanistisk samhällsvetenskaplig forskning* hämtad 2008-12-10

www.google.se sökt på ordet samverkan där jag hämtade information från Berith Josefsson, socialstyrelsen, *Nationell samverkan* (2007) hämtad 08-12-10